

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕
พระมหากษัตริย์ผู้ทรงสถาปนาการศึกษาฝึกหัดครูไทย

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๕ แห่งบรมราชจักรีวงศ์ เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันอังคารที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๙๖ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชชนนี ทรงขึ้นครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ รวมสิริดำรงราชสมบัติ ๔๒ ปี เสด็จสวรรคตเมื่อ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ พระชนมพรรษา ๕๗ พรรษา ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอเนกอนันต์ ปวงประชาอาณาจักรจึงถวายพระราชสมัญญาแด่พระองค์ว่า “สมเด็จพระปิยมหาราช” และทางราชการได้ประกาศให้วันที่ ๒๓ ตุลาคม ซึ่งเป็นวันสวรรคตเป็นวันระลึกสำคัญของชาติว่า “วันปิยมหาราช”

ในช่วงเวลาที่พระองค์ครองสิริราชสมบัติ นับเป็นเวลาที่ทรงวางรากฐานของการศึกษาและสังคมไทยไปสู่ความทันสมัยโดยทรงประกาศตั้งโรงเรียนขึ้นในพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๔ เป็นการเปิดโรงเรียนหลวงสำหรับลูกหลานเจ้านาย ขุนนางและข้าราชการ ต่อมาได้จัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรทั่วไปและจัดตั้งโรงเรียนขึ้นอีกหลายแห่ง เนื่องจากพระองค์ทรงเห็นว่า “วิชาหนังสือเป็นวิชาที่สำคัญและประเสริฐ ซึ่งผู้เป็นใหญ่ยิ่งนับแต่พระมหากษัตริย์เป็นต้น ตลอดราชฎรพลเมือง สมควรและจำเป็นที่จะต้องรู้ เพราะเป็นวิชาที่อาจทำให้การทั้งปวงสำเร็จไปได้ทุกสิ่งทุกอย่าง” เมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนแล้วในปี พ.ศ. ๒๔๓๐ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมศึกษาธิการ ซึ่งต่อมามีวิวัฒนาการเป็นกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน แต่ปัญหาที่ประสบในเวลานั้น คือ เมื่อมีการเปิดโรงเรียนมากขึ้น ส่งผลให้มีนักเรียนเพิ่มขึ้นทำให้ขาดแคลนครูผู้สอน ซึ่งครูส่วนใหญ่ คือ พระ หรือผู้เคยบวชเรียนมาก่อน ห้องเรียนก็ยังใช้กุฎิและศาลาวัดทำให้ขาดครูและสถานที่เรียนอย่างมาก

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่โรงเรียนเลี้ยงเด็กและตักปั้นหยาดถนนบำรุงเมือง เรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” เป็นโรงเรียนหลวงสังกัดกรมศึกษาธิการ ประเภทโรงเรียนสอนวิชาพิเศษ ดำรงอยู่ได้ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน นักเรียนทุกคนได้รับทุนเล่าเรียนจากรัฐบาล และทำสัญญากับกรมศึกษาธิการเพื่อเป็นข้อผูกมัดไว้ว่า เมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะต้องเข้ารับราชการครู และนอกจากจะต้องเซ็นสัญญากับกรมศึกษาธิการแล้ว ยังจำเป็นต้องมีผู้รับรองความประพฤติไว้เป็นหลักฐานด้วย โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญในช่วงระยะเวลาที่ประเทศมีความต้องการพัฒนาการศึกษาในเวลานั้น และโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้พัฒนาก้าวหน้ามาเป็นโรงเรียนฝึกหัดครู วิทยาลัยครู สถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัยราชภัฏมาโดยลำดับ

ด้วยพระวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสยามประเทศให้ก้าวไปสู่ความเป็นสากลด้วยวิธีการวางรากฐานของประเทศด้วยการจัดการศึกษาและทรงวางรากฐานการศึกษาฝึกหัดครูไทย สถาบันการศึกษา “จวบจนปัจจุบันการฝึกหัดครูมีความเจริญก้าวหน้ามาครบ ๑๒๐ ปี ณ ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ชาวมหาวิทยาลัยราชภัฏจึงร่วมกันจัดงานเฉลิมฉลอง “๑๒๐ ปี การฝึกหัดครูไทย” เพื่อแสดงความซาบซึ้งความจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงสถาปนาการศึกษาฝึกหัดครูไทย